

НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ

(21) БРОЙ
септември 2001

ДА ГЛАСУВАШ НА ИНАТ

Винаги преди избори (и след тях, разбира се) настъпва една такава еуфория от многото нови надежди, от многото нови и повтарящи се обещания на бивши и настоящи политици, на бивши и настоящи президенти – че на обикновения гласоподавател свят му се забива. Някъде по света от изборите си правят шоу, за да избягат от скуката, заплитат се интриги за разнообразие. Защото всички участници в тях знаят, че който и да е управляващ, гържавната политика ще бъде такава, че да удовлетвори гражданите. Гражданите няма да позволят да бъде друга...

У нас от известно време изборите са надежда за по-добър живот. И въпреки невярата, стигаща до отчаяние, българските избиратели гласуват. И не заради натруфените предизборни кампании, а заради надеждата. Защото това е начинът да кажат – *да* на своето бъдеще, *да* на бъдещето на децата си, *да* на България. Това е начинът да заявят готовността си за участие в постигането на това бъдеще.

Почти един милион българи обаче не могат да заявят – да, ние искаме да участваме в градежа на бъдещето на нашата страна, искаме да участваме в градежа на нашето бъдеще, за да сме сигурни за децата си утре. Само защото имат едно или друго увреждане. Защото нямат възможност да стигнат нормално до избирателните урни – заради хилядите барieri, които средата им „осигурява“ – стълби, високи бордюри, недостъпен транспорт, недостъпна информация... Как да кажеш „да“ на една толкова „гостоприемна“ среда, на едно толкова „хуманно“ общество като българското?!

И тук обаче се намират ентузиастични, които въпреки шока от цялата процедура по гласуването – гласуват. С цената на много усилия, с цената на много нерви... заради надеждата за утре!

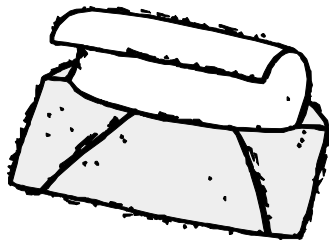
Валентина Воденичарова

Т Е М А Н А Б Р О Я

КАК (НЕ) ГЛАСУВАМЕ

Здравейте, приятели от ЦНЖ – София,

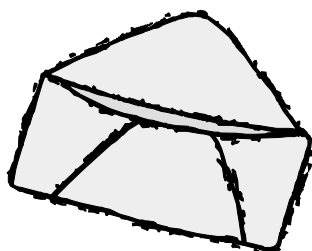
Искам да изразя невероятното си щастие от това, че най-после успях да осъществя връзка с вас. От доста време бях чувала за дейността ви и търсех начини да осъ-

ществя контакт. Искан ми се да вярвам, че ще намерим общи теми и идеи, които да осъществим заедно...

Ако започна с аплаузи, няма да бъда лицемерна. Аз просто съм очарована от ентузиазма, с който работите. Като добавим и високата интелигентност, съчетана с доброто образование, вярвам, че усилията ви дават вече добър плод. Но нали няма да се разсърдите, ако без дори да ви познавам добре, си позволя мнение, по-различно от вашето.

Аз съм с основно образование, което завърших толкова отдавна, че почти забравих наученото. Повече от 20 години съм у дома, развивах комплекси, преодолявах ги, но винаги се стараех да мисля за себе си като за нормален човек. И все пак не съм пълноценна личност, само се опитвам да бъда такава. Много мислих защо е така, защо нямам смелостта да поускам правата си от това общество, чийто пълноправен член съм според конституцията. Говоря в единствено число, ала споделям мнението на мнозинството хора с увреждания. Спрямо доста от тях аз действително съм пълноценна личност, за-

щото се опитвам да мисля, да търся отговори на безбройните проблеми, но пък те, потънали в сивотата на своето примирено ежедневие, като че са по-щастливи.

От години получавам в-к „Кураж“ – на страниците му се опитвах да разсъждавам и да търся отговори. Миналата година имаше някакъв отзвук. Само ще кажа, че, колкото и грозно да звучи, разделих хората с увреждания на две – „предварително обречени“ и „бивши здрави“. Основната ми идея беше, че тези с увреждания по рождение почти не оцеляват интелектуално, а много често и физически, просто според обществото сме загубена инвестиция. Докато придобилият по-късно недъг има по-голям шанс да се върне към нормалния живот. Е, получих много отговори, но моето деление остана. Познанството ми с Мариела Върнева (втората жена в света след американката Джонни Ериксон, която рисува и пише с уста) и Роза Мойовска (посветена на Бога поетеса и художничка от Република Македония) ме накара да мисля, че всичко зависи от желанието на човек. Ако иска да оцелее, да се развива и реализира като пъл-

ноценна личност, трябва да има силна воля, както е в приказките. Там обаче приличват разни феи с жива вода и помагат. Значи пак трябва да търсим помощ. На двете помогнаха религията и таланта. Аз обаче като нямам талант и не искам да сключвам сделка с Бога, за да помага срещу вярата в него, какво, да живуркам отхвърлена от всички? Не става, след като съществувам, съм част от останалите същества и би трябвало да имаме възможност да живеем еднакво пълноценно. Мене обаче ме гризе съвестта, че не съм положила и тухла в градежа на обществото, за да искам нещо от него. Та се чувствам едва ли не щастлива, ако ме забележат и ми подхвърлят някоя развалила се консерва. Е, ако ми бе осигурена достъпна медицина, обра-

зование, архитектура, изобщо социална среда, току-`виж се окажа българският Стивън Хокинг. Ала аз нямам всички тези улеснения и си мисля, че съм отхвърлена от обществото, не само защото то не мисли за мен, а защото не знае за съществуването и потребностите ми.

В края на краищата то е здание от семейни клетки, от обикновени хора – каквито са те, такова ще е и обществото. Напълно съм съгласна с философията ви за независим живот, за това, че човекът с увреждане е по-скоро социален, отколкото медицински проблем, но това, което не срещнах във вашите материали, е, че той е преди всичко семеен проблем. Не оставайте с впечатление, че мислите ми са породени от семейни конфликти. Не, близките ми са обикновени селски хора, с всички проблеми на трудното време, в което жи-

веем. Но в добри и лоши дни, те живеят с мисълта за щастливо изпълнен дълг, защото задоволяват моите основни битови нужди. Ако поускам нещо повече, просто ще бъда изгледана тъжно и ще се почувствам неблагоприятна. Така ще се чувствам и ако съм в социален дом, в случай, че си позволя някакво мърморене.

След всичко това, което споделих с вас, си мисля, че основното, според мен, което трябва да бъде застъпено в апостолската ви дейност, е просвещаването не толкова на хората с увреждания, колкото на всички останали. Близките на човека с увреждане трябва да знаят, че не е достатъчно да бъдат само заместители на липсващи функции у тяхното дете, те трябва да го направят независима личност.

*Светла Болнева
с. Ново Делчево*

Здравейте, казвам се Нику Лацо-Джефърдс и работя в Аризонската организация за независим живот (AVIL).

Искам да ви разкажа накратко моята история. Загубих голяма част от зрението си преди няколко години. И тогава реших, че завинаги съм загубила възможността си да водя пълноценен живот, да бъда пълноценен човек. Изпаднах в дълбока депресия и почти не виждах никаква надежда. Въпреки това реших да проверя какво ще ми струва да завърша колежанското си образование. Започнах да посещавам Аризонския университет.

Миналия август се дипломирах с бакалавърска степен в сферата на управление на НПО-сектора, човешките ресурси и развитието. През септември се омъжих за прекаран човек, а през януари си намерих чудесна работа в AVIL. Занимавам се с разработване на програма за подпомагане на младежите при прехода им от гимназията към зрелостта, като целта е да разберат и оценят своя потенциал. Тази програма включва обмяна на опит и различни презентации. Също така подпомагам потребителите да разберат Social Security Work Incentives, така

че това да стане по-лесно достъпно за хората с увреждания, които биха искали да го ползват, за да си намерят работа.

Щастлива съм, че имах невероятния късмет да се запозная с философията на цялото това движение за независим живот. Животът ми е вече осмислен, пълноценен и щастлив. Аз вече не съм онази депресирана и изгубена сляпа инвалидка, за каквато се смятах. Сега вече съм Нику, на която така се случило, че е със зрително увреждане, и която помага на другите хора с увреждания да осъзнаят ползите от това да водят независим живот. Повярвайте ми, и вие можете да го направите.

*Никол Лацо – Джефърдс
Вашингтон, САЩ*

Хелън е толкова сърдечна и предразполагаща в контактите си с хората, че когато общуваш с нея, някак неусетно забравяш притесненията си за нивото на твоя правилен и разбираем английски. Тя е от Англия. Тя е млада, мила и енергична жена, която със забележителен хъс и отговорност върши работата си. Твърди, че обича много професията си на учител, което няма как да не се забележи по голямото търпение и всеотдайност към нейните ученици. Толкова сме свикнали вече с нея и така ни е хубаво заедно, че дори не си спомням от колко време е доброволка в Център за независим живот.

– Хелън, всъщност как и кога попадна в ЦНЖ?

– Научих за организацията ви от една приятелка, която работеше по Програмата на ООН за развитие (ПРООН). Тя ми каза, че търсите учител по английски. Срегнах се с Капка и през февруари 1999 г. започнах да работя в ЦНЖ – София.

– Какво те задържа толкова дълго време в неправителствена организация като нашата?

– Чувствам се изключително удовлетворена, че имам възможност да участвам в работата на организация, която помага на хора с увреждания.

Резултатите от моята работа в ЦНЖ са двупосочни. От една страна, аз виждам как участниците в курсовете по английски

подобряват езиковото си ниво в една приятелска, сигурна среда, което, разбира се, е моята основна цел. А е и много окуражаващо да работиш с хора, които са ентузиастични, мотивирани и имат силно желание да учат. От друга страна, натрупах ценен опит, работейки с професионална организация, и благодарение на контакта ми с екипа и клиентите на Центъра научих толкова много неща за България и българите, с и без увреждания, които иначе не бих научила. И освен всичко друго, ЦНЖ е приятелско, гостоприемно място за работа, което ме стимулира да продължавам да работя при вас.

– Какво е усещането да работиш с хора с увреждания? Мислиш ли, че има неща, които т. нар. други хора трябва предварително да знаят за общуването си тях?

– Усещането е прекрасно! Разбира се, понякога се налага да приспособя начина си на работа в зависимост от това какво увреждане имат участниците в курса, а и малко повече търпение винаги е полезно! Но аз харесвам работата си в ЦНЖ, тя е много удовлетворяваща и благодарение на нея срещнах прекрасни хора!

Понякога може да бъде полезно да знаеш какво увреждане имат хората, преди да започнеш работа с тях, особено ако това не се забелязва веднага. Например, за мен е важно да знам дали някой има проблем с четенето, писането или зрението. Иначе мисля, че най-важното нещо е да общуваш с хората с увреждания по един нормален начин така, както с всеки друг, като в същото време имаш предвид тяхното увреждане.

– Тук съществуват много обществени предразсъдъци и негативни стереотипи относно качествата и възможностите на хората с увреждания. Имаш ли поглед как стоят нещата в това отношение в Англия? Как според теб трябва да предизвикаме промяна така, че хората с увреждания да бъдат равнопоставени като всички останали граждани?

– В Англия също все още съществуват обществени предразсъдъци, но мисля, че там хората с увреждания са много по-интегрирани и имат възможност да участват в обществения живот много повече, отколкото хората тук, в България. Изключително важни са работещите у нас антидискриминационни закони, с помощ-

та на които животът на хората с увреждания е по-лесен. Например, законите за гължават сградите да се правят достъпни за хората с инвалидни колички, задължават компаниите да осигуряват подходящи условия за труд на работниците с увреждания.

Българското правителство трябва да приеме прогресивни закони и да приложи разработени планове, които да отговорят на нуждите на хората с увреждания. Организации като ЦНЖ трябва да си сътрудничат помежду си много повече, също така много важна е ролята на медиите за промяната на обществените преразсъждения към хората с увреждания.

– Нека да поговорим малко за теб. Какво те доведе в България? Как се чувстваш тук?

– Дойдох в България, защото съпругът ми започна работа към ПРООН. Трябва да призная, че няхах особено желание – предимно заради това, че тогава дъщеря ни беше само на 9 седмици. Досега обаче преживяванията ми в България са много хубави и аз съм щастлива, че съм тук.

– Имаш ли си любими места и занимания тук? Какво те натъжава и какво те радва?

– София е едно прекрасно място за живеене. Много обичам да се разхождам из центъра или из многото паркове с моята дъщеря, особено в Южния парк. Също така обичам да ходя на излети и пикници на Витоша – изумително е, че имате планина толкова близо до столицата – бих ис-

кала да има такава близо до Лондон! Климатът тук е много по-сух, отколкото в Англия, и е прекрасно да имаш възможност да прекарваш толкова много време на открито.

За три-те години, през които съм в България, видях много подобрения в града, което е положително. Но явно животът е труден за много хора. Тъжно е да

виждаш бедността, просеците деца по улиците и лошото състояние на толкова много сгради и пътища.

– Пътувала си много по света. Познаваш различни нации, култури, обичаи. Какво запомнят чужденците от България?

– Не мога да говоря за другите хора, но лично аз никога няма да забравя красивите гледки, планините, морето и различните интересни места, които съм посетила. Ще запомня и прекрасните манастири, уличните кафенета, отрупаните пазари с всякакви плодове през лятото и дебелия, дълбок сняг през зимата.

На приятелите си в Англия разказвам и за красотата, и за проблемите на България. Разказвам им за местата, през които съм минала, за хората, които съм срещнала, за типичната българска храна (много важно нещо!), за културата и обичаите, за политическата и икономическата ситуация и за всички плюсове и минуси на живота тук.

– Благодаря ти, че беше наш гост!

С Хелън разговаря **Ваня**.

Анжела Пенчева, ж.к. Люлин

Въпреки че не беше пригодена секцията, в която гласувах, направих това усилие, защото смятам, че е важно. Благодарение на баща си успях да стигна до тъмната стаичка и да упражня правото си на глас. И за президент ще гласувам, дано този път направят нещо по отношение на достъпността.

Владимир Владимиров, ж.к. Люлин

Да, разбира се, че гласувах. Нашата избирателна секция беше на първия етаж. До там имаше някаква дървена платформа, но с баща ми предпочетохме да използваме стълбите. И за президентските избори вероятно ще гласувам по същия начин.

Албена Атаносова, община Възраждане

Не, не гласувах. Искях да го направя, но до избирателната секция, която беше на втория етаж, имаше много стълби. Ядосах се, защото в деня преди изборите отидох заедно с телевизионен екип от Канал 1 да заснем как ще гласуват хората с увреждания на опорно-двигателния апарат, и тогава представители на избирателната комисия казаха, че няма да има проблем. Когато отидох на другия ден обаче, имаше проблем – тъмната стаичка си беше на втория етаж.

Вероятно от повечето избирателни комисии си мислят, че няма да има хора с увреждания, които да искат да гласуват и затова не си правят труда да променят каквото и да било. А хората наистина не искат да гласуват – заради изтощителните емоции по организирането на тази дейност – да се подготвиш поне час предварително, да си орга-

низираш транспорт, да дадеш указания на близките или на хората, които ще те качват по стълбите, да прецениш кога на тях ще им е удобно... и не на последно място – да се притесняваш, че ги натоварваш с нещо, което не им е работа. Голям кеф, няма цо!

Избиратели с увреждания в България – цифрите

За съжаление, статистическата информация в сферата на уврежданията е много неясна, ненадеждна и лесно се използва за омаловажаване на проблема.

И все пак по данни, цитирани в издание на фонд „Рехабилитация и социална интеграция“ от 2001 г., броят на освидетелстваните през 1999 г. хора с увреждания на възраст от 16 до 60 и повече години е **105500**. Това са цифри за цялата страна. От тях **11660** са получили определения за първа група с чужда помощ за срок от три години, а **2220** – пожизнено. Това означава, че тези хора имат увреждане или увреждания, които сериозно ограничават нормалните жизнени функции, в това число придвижване и обслужване. Във възрастовата група над 60 години броят на освидетелстваните през 1999 г. е

24151 човека, а броят на хората между 30 и 39 години с удостоверено увреждане е 11114.

По данни на Световната здравна организация, в развитите страни делът на хората с увреждания варира между 10 и 12% с тенденция към нарастване. Предвид стандарта на живот и остаряването на нацията, броят на хората с увреждания в България може би се движи между 12 и 15%, което е над **1 милион човека**.

(НЖ)

Това, което ви предлагаме, е нещо като история, разказана от двамата – един около 30-годишен мъж и една над 70-годишна жена, неговата баба. Тази история на нас пък ни я разказваха и стените на старото им жилище в софийския комплекс „Младост“ – свидетели на една невъзможност за живот... или възможност, въпреки невъзможността.

Сашо и баба му са заедно, откакто се помнят. В началото в грижите по детето с медицинска диагноза детска церебрална парализа се включвали и родителите, но постепенно Сашо и баба му Евгения останали сами. Учили уроците,

пишели заедно домашните и така до 9 клас в местното училище, където бил отличник. След това дошла кабинетната система и това бил краят за образованието на момчето. Оказало се непосилно да изкачва непрекъснато стълбите от етаж на етаж, да се мести от кабинет в кабинет.

Поради силно затруднения говор (а може би и поради други причини), баба му дотолкова е свикнала да говори вместо него, че въпреки усилията, които правим с колежата Иво да стигнем до Сашо и до това, което той наистина мисли, до това, което наистина иска да ни каже, рядко успяваме да прескочим баба Евгения.

Конкретният повод да ги посетим беше, че Сашо не успя да гласува на изборите за народни представители през юни тази година. Въпреки че с помощта на доброволци и социални работници от ЦНЖ всичко беше подготвено. Имаше кой да му помогне – да го свалят по стълбите, да го придружи до изборната секция... И в деня на изборите Сашо

отказа да гласува. По-точно – баба Евгения. Сега, като го питам защо се случи така, обяснява тя: „Ами паспортът на Сашо беше у майка му, тъй като пенсията му я дават в тамошната поща, а аз не мога вече да ходя в техния район, та оставих паспорта на майка му да я вземе. Затова по това време той беше у нея, а тя не ни го даваше, защото знаеше, че ако Сашо гласува тук, ще гласува за Симеон, понеже аз съм за него. А ако гласуваше при нея, щеше да гласува за Костов. Ние винаги сме били контра – и по времето на Желю, и по времето на Димитров, и по времето на Виденов“. Това беше нейната истина. Истината на майката на Сашо със сигурност е друга. А Сашовата истина вероятно беше някъде между раздвояването. Не стигнахме до нея, въпреки че искаше да я сподели.

Извън това – от височината на своето легло, Сашо лети над България... спира за малко в дворчето на старата им къща на село, спомня си разхожките с дядо си и красивите залези, преминава през местата, където е бил – Павел баня, Поморие, Тузла, Созопол, Слънчев бряг, Берковица – и продължава към... Бразилия и Мексико. Докато мечтае за Рио и Акапулко, усмивката в очите му постепенно угасва – вече повече от три години не е напуснал апартамента си в „Младост“, по-

вече от три години не е ходил н и к ъ д е . „Къде да ходи, намесва се отново баба му, та той не може да се облече сам, на балкона не може да излезе.“

Сашо обаче като че ли за първи път не я чува и продължава – „Във Велики Преслав чух, че са намерили нещо, направили са някакви разкопки, искам да отида и да ги видя“.

В живота на тази странна двойка за малко поспряхме и ние – Иво и Валя.

Снимки – личен архив

ИСКА МИ СЕ ДА НАПРАВИМ ТАКА, ЧЕ ВСИЧКИ ХОРА ДА ИМАТ РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ

Заместник-председател на Окръжна прокуратура – Благоевград, член на Управителния съвет на Съюза на съдиите в България. На последните избори за народни представители Мими Фурнаджиева беше и председател на Районната избирателна комисия в Благоевград.

– Малко преди изборите за народно събрание, след като направихме една голяма пресконференция и алармирахме обществеността, че българските избиратели с увреждания не могат да стигнат до избирателните урни и не е гарантирано избирателното им право, излезе специално решение на ЦИК за осигуряване на достъп до урните. Ще бъде интересно да разберем какво се случи, след като получихте решението на ЦИК. Имате ли представа как са гласували хората с увреждания?

– В Благоевградска област имаше 538 избирателни секции и само за три от тях успяхме да намерим подходящо място на първия етаж, където да могат да гласуват хора с увреждане на опорно-двигателния апарат. За съжаление, на много места в по-малките села, където кметствата са на втория етаж, нямаше възможност да се обособят секции на първия етаж. Това според мен трябва да бъде предварителна работа месеци преди следващите избори – например за президентските, които приближават сега.

– Защо според Вас до този момент никой не е помислил за това, че има избиратели, които на практика не могат да стигнат до избирателните урни?

– Мога да кажа съвсем конкретно само за периода след 1990 година, защото преди това спомените ми са много неточни. Мисля, че цялата гържава е в такъв стрес от промените, че някакси човек гледа да се бори за оцеляването си. Струва ми се, че това е основната причина, но това не изменя по никакъв начин ситуацията.

– Около 10% от българите имат някакъв вид увреждане, голяма част от тях на практика са лишени от възможността да упражнят правото си на глас независимо. А и повечето секции са в училищата, ако те бъдат адаптирани, биха се получили два добри резултата – единият е, че избирателите с увреждания ще могат да гласуват независимо, и вторият – училищата ще станат достъпни за децата с увреждания и обществото ще може да ги вижда. Защото ти не можеш да разбираш и приемаш нещо, което не си виждал. Сега за президентските избори има ли вероятност повече секции да се пригледат?

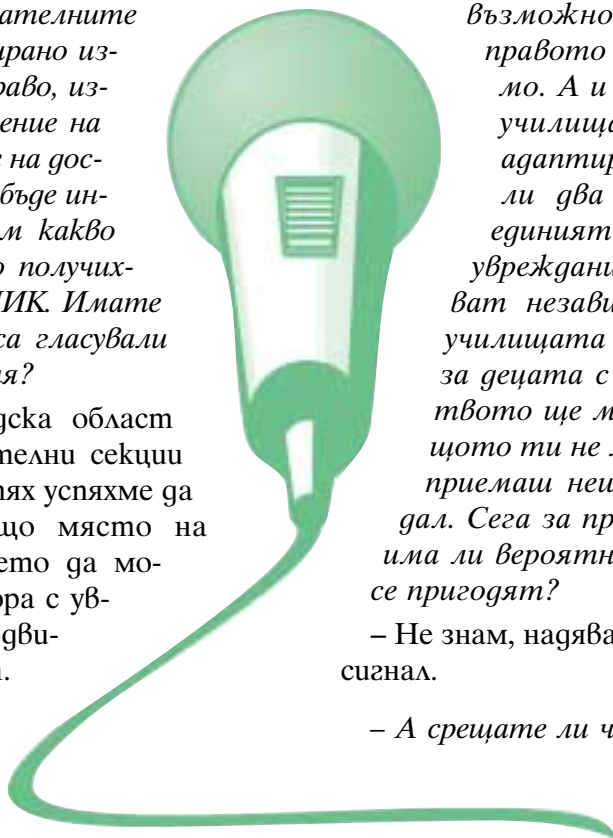
– Не знам, надяваме се това да е добър сигнал.

– А срещате ли често по благоевградските улици хора с увреждания?

– По принцип срещам, но те не са често явление.

– Това означава ли, че в Благоевград хората с увреждания са единици?

– Не, това означава, че транспортът на града е много лош, няма никакви удобства за хората с увреждания, а за хората от крайните квартали няма изобщо приспособления, за да слязат в центъра на града. За специализиран транспорт да не говорим. На много места в града,

който кампанийно е „дооформян“ за посещението на дипломатическия корпус през 1986 – 1987 година, има стълби, за да се премине от едно ниво на друго. Има някакви подходи за детски колички, но дори и те не са удобни – прекалено стръмни са, а и не са съобразени с размерите на стандартните колички за хора с увреждания.

– *А самата сграда, в която работите, достъпна ли е?*

– Не, сградата на съда в Благоевград е абсолютно недостъпна. Самият подход за партера се намира на пет или шест стъпала над нивото на площада пред съда. Ако се стигне по някакъв начин до партера, за да се отиде пък до съответните служби, отново трябва да се преодоляват стъпала. Има една огромна вита стълба и единствено по нея хората могат да стигнат до горните етажи. Няма асансьор.

– *А ако има дело, на което трябва да пристъпва човек, придвижващ се с инвалидна количка, какво ще стане?*

– Ами той трябва да пристигне половин час по-рано и с помощта на много хора да бъде качен. Сам е абсолютно невъзможно да се качи.

– *Смятате ли да промените нещо?*

– Идеята за достъпността на тази сграда е доста нова, но много от колегите са заинтересувани и наистина имаме желание да направим така, че всички хора да имат равни възможности. Трябва да се сложат подходи за всички тия стъпала, които са много на брой, извън това задължително трябва да се инсталира асансьор. За съжаление бюджетът на съдебната система е ограничен, както е навсякъде в мо-

мента, освен това сме в система на валутен борг, така че наистина е трудно да се намерят средства за една такава адаптация.

– *Вероятно за подобна инициатива биха могли да се намерят пари от другаде?*

– Много ми се иска, няма да спрем да търсим начини за финансиране, всеки спонсор е добре дошъл.

– *Има ли в Благоевградския съд на работа хора с увреждания?*

– Не, няма.

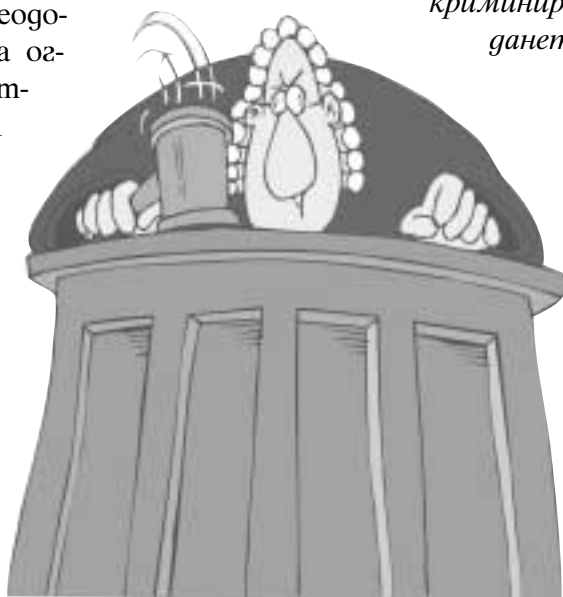
– *Това случайно ли е според вас? Ако човек с увреждане кандидатства за някакво работно място, биха ли го дискриминирали заради увреждането?*

– Не, председателят на съда никога не би дискриминирал никого, но ми е трудно да си представя, че някой ще гоиде на работа заради тези стълби, заради тези трудности при придвижването.

– *Кое то си е пак вид дискриминация. А Вие – като потенциален работодател – смятате ли, че увреждането би повлияло на професионализма, на качеството на работата на човека?*

– Абсолютно – и според мен влияе положително. Защото хората, които имат някакви физически увреждания, се стараят много повече от тези, които са без каквото и да е увреждане.

*Интервюто взе
Валентина Воденичарова.*

Американците с увреждания отдавна са забравили за неудобствата, свързани с упражняване правото си на глас, отдавна за тях това не са сблъсъци и геройски усилия по преодоляването на възвишения и стълби за „завземането на заветния хълм“ – тъмната стаичка за гласуване. Понеже американците са си регламентирали нещата със

ЗАКОН ЗА ДОСТЪПНОСТ НА ВЪЗРАСТНИ ХОРА И ХОРА С УВРЕЖДАНЯ ПО ВРЕМЕ НА ИЗБОРИ В САЩ.

Ето няколко неща, които могат да бъдат полезни и на нашите законоотворци.

Декларация на Конгреса

Чрез този подраздел Конгресът утвърждава основните права на гласуване чрез подобряване достъпа на хора с увреждания и възрастни хора до момента за регистрация и гласуване по време на федерални избори.

Избор на място за гласуване (пускане на бюлетини в урните)

А) Достъпността до урните като отговорност на всяка политическа формация.

Във всеки щат, с изключение на споменатите в подточка б) на този раздел, всяка политическа формация, отговаряща за провеждане на изборите, трябва да осигури достъп до урните по време на федерални избори за всички хора с увреждания и възрастни гласоподаватели.

Б) Изключения

1. При наличие на спешни случаи не е задължително да се осигуряват подсекции на секциите /а/, както е определено от управителя на изборите на щата.

2. Ако този управител:

– определи, че всички потенциални урни са били проучени и че такива достъпни места не са осигурени или че политическата формация не може да осигури временна достъпност на територията си и

– установи, че всеки човек с увреждане или възрастен избирател е записан да гласува в такова недостъпно място, независимо от предварителната лично подадена молба на избирателя (съобразно процедурата, установена от управителя)

– този човек ще бъде записан към друго достъпно място (II) и ще му бъде осигурена възможност за провеждане на гласуването.

В) Доклад до Федералната комисия по изборите

1. Не по-късно от 31 декември на всяка четна година, отговорникът по изборите на всеки щат трябва да докладва на Федералната комисия по изборите по начин, определен от самата комисия, за броя на достъпните и недостъпни места за гласуване в щата към датата на провеждане на общите федерални избори и да изброи причините за всеки случай на недостъпност до избирателните секции.

2. Не по-късно от 30 април на всяка нечетна година, Федералната комисия по изборите трябва да обработи информацията, получена по § 1, и да я предаде на Конгреса.

3. Адаптацията на всяка подсекция трябва да бъде ефективна за период от десет години, започвайки от 28 септември 1984 година.

Избор на места за регистрация

А) Всеки щат или политическа формация, отговорни за регистрацията по федералните избори, трябва да осигурят необходимия брой постоянни достъпни места за регистрация.

Б) Подраздел на този раздел не се прилага за щатите, където има действаща система, осигуряваща възможност на всеки потенциален избирател да се регистрира по пощата или по местоживее.

Помощни приспособления при регистрация и гласуване.

А) Разпечатани инструкции и начини за телекомуникация за глухи хора

Всеки щат трябва да предостави мощни средства за регистрация и гласуване за хора с увреждания и възрастни хора по време на федерални избори, включително инструкции, отпечатани с едър шрифт, изложени на видни места и на всяко място за гласуване и регистрация, а също и информация посредством телекомуникационни устройства за глухи.

Б) Медицински свидетелства

Не се изискват заверени медицински свидетелства от избиратели с увреждания, когато провеждат избора си от разстояние, с изключение на случаите, когато това медицинско свидетелство ще докаже нечия необходимост според щатските закони:

– да бъде получена автоматично молба или бюлетина за отсрочване на срока или

– да се гласува от разстояние след крайния срок на гласуването.

В) Оповестяване

Отговорникът по изборите на всеки щат трябва да направи публично достояние достъпността на помощните приспособления според този раздел, помощта според предходния раздел и процедурите за гласуване от разстояние не покъсно от изнасянето на общата информация за регистрация и гласуване, така че да достигне до всеки възрастен избирател или избирател с увреждане.

Изпълнение

А) Действия по обяснителни и съдебни обезпечения.

Ако на щата, политическата формация, Министерството на правосъдието на Съединените щати или на отделен

човек лично са накърнени правата му, може да се обърне за съдействие към местния съд, като спази съответната процедура.

Б) Предизвестие за незачитане на правата

Според този раздел, съдебни действия могат да бъдат предприети само ако ищецът уведоми отговорника за изборите на щата за нарушаване на правата му и от датата на подаване на жалбата не са изтекли 45 дни.

В) Адвокатски такси

Независимо от всяко друга разпоредба по закона, според този раздел не се полагат хонорари или адвокатски такси с изключение на случаите, когато казусът се отнася в съда.

Връзка със Закона за правата при гласуване от 1965 година

Тази подглава не може да бъде тълкувана като отменяща всички други права, гарантирани от Закона за правата при гласуване от 1965 година.

Определения за употребените в текста термини:

– „Достъпен“ означава достъпен за хора с увреждания и възрастни хора при гласуване или регистрация, както е определено според ръководствата, установени от отговорника по изборите на всеки щат.

– „Възрастен“ означава човек на 65 и над 65-годишна възраст.

– „Федерални избори“ означава общи, специални, първични или извънредни избори за президент, вицепрезидент, сенатори, представители, делегати, кметове, пълномощници на Конгреса.

– „Човек с увреждания“ означава индивид с постоянно или временно физическо увреждане.

*По информация от
Центъра за психологически изследвания*

ПРИМЕРЪТ НА ЕДИН ДОСТЪПЕН И ДРУЖЕЛЮБЕН ЗА ВСИЧКИ СВОИ ГРАЖДАНИ ГРАД

(продължение от брой 8)

„Чарлз Сентър“ е първият пробив на проект за система от пешеходни зони в моторизираните Съединени щати. Всички етапи от проекта са наречени с имената на високите и високоетажните акценти – небостъргачи на различни фирми и институции, което е неизбежно, защото те участват с огромни допълнителни средства в облагородяването на градската среда. Но в такава мащабна реализация много по-важни са градините и фонтаните, многобройните открити и покрити обществени пространства във веригата от пешеходни оазиси.

В по-голямата част от градското ядро преобладава правоъгълната улична мрежа, характерна за повечето американски градове. Тук не се получават задръствания, защото транзитното движение от юг – откъм Вашингтон – към жилищните територии на север е преведено с автомагистрала, минаваща в тунел под пристанището и центъра, а по-нататък – в траншея. Градският трафик е организиран ефективно само със светофари и еднопосочни улици, въпреки че те са сравнително тесни.

Но какво е особеното в проектите за пешеходните зони?

В повечето случаи (включително и у нас), за да стане пешеходна зона, една улица (най-често главна) трябва да се затвори за транспорта и нейният трафик да се отклони, с което се затормозват други улици и квартали наоколо. За разлика от този модел, в случая „Балтимор“ за създаването на пешеходни зони се използват

вътрешно-кварталните пространства, а главната улица Чарлз стрийт си остава важна транспортна артерия (юг-север). Успоредно с нея се образува дълга верига от пешеходни площади, заобиколени от високи сгради и свързани с пасарели над оживения трафик по централните улици. Без изобщо да слезе до уличното платно, безгрижният пешеходец преминава от едно дружелюбно пространство в друго. Чувствителното спадане на терена също е използвано умело в градацията на пространствата, без това да се отрази на всеобщия достъп до всяко от тях – мостовете през улиците са преодолими и с външни (улични) асансьори, взети са всички мерки за всеобща достъпност според американските стандарти. Ако си представим, че пешеходецът тръгва от север на юг, той би започнал разходката си от „Чарлз сентър – 1“, а това съвпада и с хронологичното осъществяване на проекта.

През 1962 година е завършен 24-етажният небостъргач „Чарлз сентър – 1“ (**One Charles Center**) – по проект на големия американски архитект Мис ван дер Рое. Мис получава поръчката, след като печели конкурс, в който са участвали и други големи имена – например Марсел Бройер, съратник и съдружник на Валтер Гропиус. Последните двама са професори в Харвардската школа в Кембридж (до Бостън), а Мис е професор в Илинойския институт по технологиите в Чикаго. И тримата са бивши преподаватели в „Баухауз“, които емигрират от Германия след издването на нацистите на власт през 1933 година. Заедно с Льо Корбюзие, те са едни от най-големите архитекти на 20-ти век, създатели и водещи представители на така наречения „интернационален стил“ в архитектурата. Освен присъствието на тази известна творба на Мис ван дер Рое – една от неговите перфектни „стъклени кутии“, „Чарлз сентър – 1“ е оформен като овален площад със зеленина и с пейки. Заобиколен е с още няколко важни високи или по-ниски сгради, като луксозния хотел „Омни“ (бившият хотел „Хилтън“). Оттам два пешеходни моста (а по-късно и подлез при спирката на новопостроеното метро) извеждат към обширния площад с фонтани пред „Механичния театър“ (1967) по проект на друг известен архитект – Джон Джоансън. (На тази сцена е гостувал Народният театър от София и по-късно във фойето е поставен барелеф на нашия голям ар-

мист Любомир Кабакчиев.) Площадът е заобиколен със сгради от всички възможни европейски стилове и с небостъргачи от всички поколения – от 20-те до 90-те години на 20-ти век. Категорично мога да твърдя, че това е един от най-живописните градски пейзажи в САЩ.

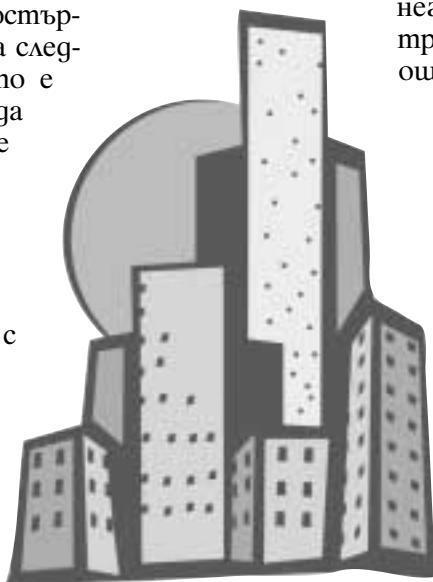
По-нататък посетителят минава покрай черните огледални стъкла на небостъргача „Чарлз сентър – юг“ и попада на следващия пешеходен мост. Ако времето е хубаво, той се спира за малко и оглежда с превъзходство и отвисоко своите преследвачи и подтисници в големия град – автомобилите. После се озовава на горния от двата търговски етажа в небостъргача на „Икуибитъл Банк“. След като е обиколил лъскавите витрини, поприказвал си е с търговците и е минал през кафето, посетителят се отправя към ескалаторите или асансьорите, за да се озове на долното ниво с други приятни магазини и заведения. Следващият мост над улицата отвежда минавача по-нататък – отясно е огромният изложбен и бизнес център (Baltimore Convention Center), а отляво вече се виждат сините огледални фасади на хотела „Хайат Риджънси“. Ако продължи направо, пешеходецът може да стигне до хотел „Шератън“, но крайната му цел е пристанището и той тръгва наляво – преминава над „Чарлз Стрийт“ по следващия мост и през градина върху покрива на обществен гараж достига до хотела „Хайат Риджънси“ (1981) на големия архитект Джон Портмън, създал свой модел на градските хотели. Характерни за този модел са общодостъпните и гостоприемни озеленени фойета под стъклен покрив и прозрачните асансьори. От 70-те години

насам – с примери в Атланта, Чикаго, Лос Анджелис, Сан Франсиско, Ню Йорк и другаде – Портмън създаде от хотелските атриуми пространства, които са част от градските улици и площади. А балтиморският вариант има и чудесен поглед към

„вътрешното пристанище“. За да стигне до него, посетителят трябва да премине по още два моста над улиците и през градина с водопад между тях. Вторият мост въвежда посетителя направо в единия от „зелените павилиони“ – търговско-развлекателен комплекс (Shopping Mall) от два ниски обема на две нива, разположени под прав ъгъл на самия кей.

Павилионите са най-важната реализация в проекта за вътрешното пристанище, защото с безбройните си заведения за хранене от всички категории и с магазините за сувенири създават оживлението и своеобразния чар на това място, привличайки тълпи от посетители вече повече от две десетилетия – в делник и особено в празник. Въпреки че нямат кой знае каква архитектурна стойност, павилионите са дело на фирма с огромен опит в реализирането на такива комплекси – „Роуз къмпани“.

*Арх. Димитър Андрейчин
(следва продължение)*

Сигурно си спомняте, че преди време направихме едно пътуване из България. Тогава ви разказахме за хората, които срещнахме, за тревогите и проблемите им, за бомбирали те

консерви... за желанието на хората да променят живота си. За този тримесечен период в няколко града хора с увреждания започнаха да се самоорганизират, за да решават заедно общите си проблеми. Но всяко подобно начало е трудно и създава известни неудобства, които понякога се преодоляват единствено чрез намесата на външна персона. За пример ще ви разкажем какво се случи с една група хора в Стара Загора, които искаха да си направят организация, но...

Как премина старозагорската одисея

Въведение в актуалната ситуация

В началото са били група от хора с физически увреждания, предимно в млада възраст, които с хъс и ангажирано отношение започват да посещават курс по компютърно обучение в местния клуб „Отворено общество“. Някои от тях живеят в собствени жилища в града, а за други дом е известното на същата територия социално заведение за лица с физически недъзи или т.нар. „Дом за инвалиди“. Факт, на пръв поглед незначителен, но оказал се един от значимите фактори в разразилия се конфликт.

В процеса на обучение хората се сближават, започват да си общуват по-активно и откриват, че имат общи проблеми с външната среда, които им пречат да се чувстват толкова нормално, колкото всички останали хора в града. Така стигат до решението заедно да направят нещо за себе си, като учредят неправителствена организация, чрез която да отстояват правата и защитават собствените си интереси. Свикват общо събрание, което се провежда на територията на дома, избират си с тайно гласуване председател и управителен съвет от 4-ма човека. Първоначалната идея е била в него хората от града и хо-

рата от дома да имат по равен брой представители, но волята на гласуващите е друга – 3-ма човека от дома стават членове на управителния съвет и един от града, който бива избран и за председател.

Дотук всичко изглежда спокойно и обещаващо за работата на бъдещата организация. Незнайно в кой точно момент обаче колата се обръща с гръм и трясък. Хората се превръщат в „ние от града“ – „вие от дома“ и обратно. Контактите между тях прекъсват. Ситуацията заприличва на бойно поле с две противникови групи, които, макар и пасивно, воюват – категорично отказват да се срещат, да говорят по телефона, да се интересуват от другия или да правят опити да възстановят изпарилите се общи интереси. Междувременно всяка от страните поотделно търси съдействието на ЦНЖ, като се опитва да аргументира своята правота и онеправданата си позиция в създалата се ситуация.

Действие I-во

Ден първи, петък следобед – среща с хората от града, място – клуб „Отворено общество“

Настоящият председател (човек от града) на несъществуващата организация (наречена, впрочем, „Център за независим живот“ в писмо до местния кмет във връзка с решаването на транспортния проблем – единствения в града специализиран микробус, който се движи по установен часови график по маршрут – спирка в града, спирка в дома, което означава, че хората с увреждания от града не могат да го ползват пълноценно), кани човек от ЦНЖ – София да съдейства за повишаване на ангажираността и инициативността сред хората.

В началото на човека от София (тоест на мен) се гледаше с респект, какъвто може да има само към някой, който идва от голяма и работеща организация – тоест носи идеи и знае решението на местните проблеми. В процеса на съвместната работа тези фантазии бяха заменени от усещането за необходимост от лична ангажираност, за важността на собствения опит и личното участие на хората в това, което се случва.

Започнахме с бъдещата организация, в която се бяха вторачили присъстващите. Всеки сподели своя личен мотив за участие, нещата, които иска да постигне и да промени в контекста на една действаща и

добре работеща организация на и за хора с увреждания. Оказа се, че интересите и целите са сходни за по-голямата част от хората – премахване на архитектурните бариери; промяна на отношението на работодателите към хората с увреждания; решаване на транспортните проблеми; промяна на обществените нагласи към хората с увреждания; участие на представители на организацията във вземането на решения, касаещи пряко техния живот и гр.

Когато се стигна до оценка на собствените ресурси и средства за постигането на тези цели, се оказа, че хората нямат готовност да работят по тези въпроси. Имаха нужда от идеи и помощ откъде и как да започнат.

По отношение на транспортния проблем, хората нямаха желание и нагласа да се работи в тази насока. За тях това беше тема, която не стои на дневен ред, тъй като са предприели някои стъпки и очакват отговор от общината на направените предложения. Какво е било направено – провели са среща с кмета; част от присъстващите са разработили маршрути, обхващащи всички точки от града, които с писмо-молба са внесли до кмета и се очаква отговор. Всичко това се е случило без знанието и участието на хората от дома. Разбирам, че според болшинството обща среща с хората от дома няма смисъл да се провежда.

Действие II-ро

Ден втори, събота сутрин – среща с хората от дома, място – дом за инвалиди

Противно на всичките ми очаквания и страхове – много ведра, толерантна и приятелска атмосфера сред засегнатите от конфликтната ситуация. И тук се отприщиха свободно насъбралите се негативни емоции по споменати вече от предишния ден случки. Споделиха се различни гледни точки, мнения и позиции. През цялото време обаче хората бяха безкомпромисни и категорични, че е важно да има обща среща, на която да се изговорят взаимно нещата, като се чуят и двете страни.

Стана ясно, че интересите са общи, дори и по отношение на транспортния въпрос. Оказа се, че потърпевши са и двете страни, тъй като персоналът на дома е този, който привилегировано ползва специализирания транспорт.

Събота следобед – среща с хората от града

Времето на тази среща премина предимно в обсъждане на смисъла и личното отношение и полза от осъществяването на съвместна среща с хората от дома. В крайна сметка се стигна до договаряне на съвместната среща.

Действие III-то

Ден трети, неделя сутрин – ГОЛЯМАТА среща на хората с увреждания от дома и хората с увреждания от града

Предвид същността на събитието, предразположено към избухване на бурни емоции и с реална опасност от превръщането му в безсмислена говорилня, предвидливо договорихме обща рамка на срещата,

която включваше: време, цели и правила.

Така чрез посредник в комуникацията (в чиято роля се превъплътих аз), всеки имаше възможност да каже на другия/другите това, което мисли, чувства и/или очак-

ва от него. Накрая стана ясно, че голяма част от трудностите идват от неумението да заявиш ясно собствените си нужди и възможности и съответно от готовността и желанието на другия да ги чуе.

Макар и малко нереалистично за краткото време на срещата, към края хората започнаха да си общуват и без намесата на „преводач“. Всеки имаше възможност да сподели и чуе другите за лични впечатления от срещата относно нейната полза и усещането за смислено прекарано време.

Доколко наистина ползотворни и необходими бяха тези усилия, времето ще покаже.

Присъствала, преживяла и описала събитието:

Ваня Пангиева

ЦЕНТЪР ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ – СОФИЯ

търси

МЛАДИ ПО ДУХ СПЕЦИАЛИСТИ,

обитаващи столицата,

**КОИТО ДА ОБУЧАВАТ
ОРГАНИЗАЦИИ НА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ
ОТ ЦЯЛАТА СТРАНА.**

Кандидатите трябва:

- да са се изучили или поне да полагат усилия в тази посока – добре дошли са студенти IV и V курс, бакалаври и магистри в областта на **хуманитарните науки** (например психолози, социолози, педагози, социални работници и т. н.), както и **ИКОНОМИСТИ**;

- да са се възползвали вече от предимствата на екипната работа;

- да са врили и кипели в казана на организационния живот.

Благата дума, английският език, компютърните умения и шофьорската книжка отварят железни врати. Изпратете своите автобиографични писания + уверения, дипломи, сертификати и други подобни паметни хартии или ги донесете лично на адрес:

Център за независим живот – София, ул. Гургулят № 2, София 1000,

до 5 октомври 2001 г.

Консултантски център към ЦНЖ – София предоставя услуги за независим живот на хора с физически увреждания в трудоспособна възраст от град София. За да ползвате услугите на консултантите ни, заповядайте при нас – ул. Лайош Кошут №5, или ни потърсете на телефони 951 51 66 и 952 09 86. Адресът на електронната ни поща е cil-cc@bitex.com.

За ваше улеснение търсете Жени, която бързо ще ви ориентира как да стигнете до това, което ви интересува.

n(o)vib
ORGANIZATION NETHERLANDS

С финансовата подкрепа на Холандската организация за международно развитие и сътрудничество – Новиб и Комисията за демокрация към посолството на САЩ в България

Financed by the Netherlands Organisation for International Development Cooperation – Novib and Democracy Commission

Отговорен редактор:
Валентина Воденичарова
Без-отговорен редактор:
Вера Младенова
Фотограф: Васил Янин

Предпечат и печат:
Офис Маркет ЕООД
Тираж 1000.
Разпространява се
безплатно.

Център за независим живот

София 1000, ул. Гургулят № 2
мел./факс: (02) 98 98 857, 98 11 548,
98 05 839, e-mail: cil@bitex.com